

Vintrig aprilvecka på Valsörarna

HÅKAN EKLUND

Dag 1: Påsksöndag 9 april 2023

En liten flock snösparvar flyger upp från väggkanten strax före Björköby; ny årsart för mig. Sen ut till Vikarskat. Solen skiner, vårvinterväder när det är som bäst; trots långt hunnen vår i Åbo, som jag lämnade igår.

Figur 1. Över isvidderna ut till Valsörarna. 9.4.2023. Alla foton: Håkan Eklund

Figur 2. Tuorelaskatan 10.4. 2023 kl. 18.

Klockan 11.05 drar vi i väg över isvidderna. Vi är sex personer inklämda i farkosten: stationschefen Niclas Fritzén, tre OA-medlemmar på tur/retur-resa, samt Ari Lähteenpää och jag som ska bli kvar en vecka på stationen. Årets första bemanning.

På en halvtimme är vi framme i ett vintrigt utskärslandskap, minst en halv meter snö. Inte en fågel runt OA-stugan. Allt är tyst. Här är det full vinter. Sen plockar vi fram medhavd fågelmat; männe inte det ska locka.

Under dagens lopp får vi ihop 14 arter. Bland andra 1 varfågel, 8 tranor, 9 sångsvanar, 16 grågäss. Vid 22-tiden har vi 7 grader varmt i köket.

Jag har glömt min *finnpinne*. Ari hittar Roger Blomqvists stadiga kikarkäpp, som jag lånar. Ute är det stjärnklart. Underbart tyst. Kan man ha det bättre?

Dag 2: Måndag 10 april

Vindstill; alla läten hörs bra. Sitter med en kaffe vid husgaveln, klockan 7, + 0,3 grader. På avstånd spelande orrar; femton ringduvor flyger förbi. En bofink sjunger från alkogen. Vid åttatiden tränger solen fram. Värmer. Räknar tio arter vid fågelmatningen under rönnen; bland andra en gärdsmyg och nio bergfinkar.

Klockan elva landar vårens första sädesärta på stugtaket, piggt vippande på stjärten. Sen börjar gärdsmygen sjunga i björkdungen där sjöbevakningshuset hade stått i tiden. Lite vårkänsla. En tornfalkshane drar förbi, känns främmande att se den i arktiskt vitt snölandskap. Hör flyttande sånglärkor, en ängsbiplärka och en tranplog med åtta fåglar kommer lågt över. En dubbeltrast flyger förbi med sitt torra utdragna surrande ”z e r r r”.

Jag börjar trampa upp en gångstig till rovfågelnätplatsen med ljudattrappen. I solvärmén håller inte skaren, och vi har varken skidor eller snöskor. Ett misstag. Det tar mig en timme att trampa upp stigen, snödjupet är mer än halvmeter. Vid nätplatsen höga snödrivor.

Vid 18-tiden går jag på isen ut till Tuorela. Det är som att befinna sig på Svalbard, allt bara is och snö. Arktiskt vackert. Och tyst. Inget öppet vatten kan ses från land, gömt bakom isvallar.

Inga fjällvråkar idag. Kollade med Lars Edenius i Umeå, inga fjällisar där heller; i går hade han två. Hittills har Ari och jag fått ihop 41 olika fågelarter.

Dag 4: Onsdag 12 april

Nio grader varmt i stugan när vi stiger upp vid 6-tiden. Svag nordlig vind, tunt molntäcke. Inleder med några timmars spaning från stationen. Vid matningen 25 bofinkar, 10 talgoxar, 7 domherrar, 7 pilfinkar, 5 gulsparvar, 3 bergfinkar, 3 koltrastar, 3 blåmesar, 2 grönfinkar, 2 skator, 1 rödhake, 1 hämpling, 1 större hackspett, 1 sädesärta.

Ari är ute vid vindskyddet på Tuorelaudden.

Mitt på dagen traskar jag över sundet till Norderstören. En varfågel i en rönn-topp. Hittar ett skyddat ställe vid en stor sten där jag installerar mig, med god utsikt över isvidderna.

Klockan 12.15 passerar en skärpiplärka nära över, försvinner ut över isvidderna mot Västerbotten.

Plötsligt får jag syn på något mörkt ute på isen: en utter! Hinner ta några bilder innan den försvinner ner under isen via en spricka. Sen ser jag den inte mer. Sitter kvar i två timmar, fågelfattigt: Två knölsvanar, en ängspiplärka, tre tranor ut över havet. En havsörn.

Har satt ut lite frön på stenmuren vid gaveln som lockar domherrar, som jag tänkte fotografera. Plötsligt dyker en blå kärnhökshane upp, försöker slå en domherre framför näsan på mig, men missar. Också jag missar med kameran; just då råkade jag titta åt ett annat håll.

Vid artgenomgången på kvällen har vi 58 arter sammanlagt. Bland annat 2 fjällvråkar och 4 blå kärnhökar, 27 tranor, 1 tobisgrissla, 17 dubbeltrastar och 3 varfåglar.

Finlipar mitt föredrag som jag ska hålla i Björköby inkommande tisdag. Kollar stjärnhimlen 22.30 när en mårdhund dyker upp, nära trappan! No good.

Figur 3. Utter utanför Norderstören. I fonden svallar öppet hav. 12.4.2023.

Dag 6: Fredag 14 april

En ny art vid fågelmatningen på morgonen: järnsparv. Den 23:e arten hittills.

Fortfarande arktiskt väder. Soligt, nordlig vind 9 m/s. Is och snö. Saknar skidor; skulle ha varit så kul att dra i väg runt öarna, eller in mot fyren. Tillbringar halva dan ute vid vindskyddet där Ari tidigare hade sett fyra nya arter för veckan: stenfalk, sjöorre, skogsduva och storspov. Sen får jag en till: sjungande gransångare. På kvällen när vi har artgenomgång är saldot 68 arter; vårt mål för veckan när vi kom, helt taget ur ärmen, var 70 arter.

Senare på kvällen är det påfruset. Jag går på den upptrampade snöstigen ut till den igensnöade nätplatsen för rovfågelfångst. Klockan är 21.50, vindstilla och stjärnklart. Och förstas alldeles tyst. Långt ute i ismassorna i norr ligger en isbrytare parkerad. I kikaren ser jag ljuset från hytterna; enda mänskliga närvaron i området. Sen testar jag ljudattrappen för hornuggla, ställer mig under en björk i närheten: ett entonigt stötande ”o h” upprepat med jämna pauser på några sekunder. Vad händer: fem minuter senare dyker från ingenstans två hornugglor upp! De cirklar några varv över, helt tysta. Spanande. Lika snabbt borta. Detta hade jag aldrig trott! Kanske borde jag i alla fall ha använt en halv dag till att gräva fram nätplatsen. De blev art nummer 69.